

**Ismertetések – Rezensionen – Reviews
Katsauksia – Рецензии**

**Sándor Andrea: Finn társalgási zsebkönyv
Suomalainen matkailusanakirja**

Tinta, Budapest 2010. 206 l.
ISBN 978-963-9902-56-5

Sándor Andrea egy 206 oldalas társalgási zsebkönyvet állított össze mind-azok számára, akik valamilyen formában érdeklődnek a finn nyelv, a finn kultúra iránt. A könyvet nyelvtanulóknak és teljesen kezdőknek, turistáknak egyaránt ajánlja.

A Tartalomjegyzékben (5–10) felsorolja, milyen témaköröket (összesen 17), ezen belül milyen altémákat tárgyal a könyv (például szállás, ezen belül szálloda, szoba kivétele, kemping stb.). A tartalomjegyzéket Előszó (11) követi, melyben a szerző leírja, kiknek íródott ez a mű. Itt hivatkozik a témákat követő szó- és kifejezőkészlet hasznos voltára. Ebben egyetértek vele. Ezek a szöszedetek megkönnyítik a tanuló, a nyelvhasználó dolgát, hiszen szótár használata nélkül bővíthetjük tudásunkat. Hogy mindez mennyire fontos a társalgás szempontjából, az már más kérdés.

Azonban az Előszó után álló nyelvtani összefoglalóról (18–25) már más a véleményem. Ez a rész kevésbé könnyedén felhasználható azok számára, akik nem tanultak korábban nyelvészetet, illetve semmit sem tudnak a finn nyelv szerkezetéről: többek között például sosem hallottak még a fokváltakozásról. Ez a rész nyelvészeti szempontok alapján készült, igazi megértése lehetetlen megfelelő ismeretek hiányában. Tehát a nyelvészeti alapismereteket, alapfogalmakat nem ismerő, finn nyelv iránt érdeklődő személy számára ez a rész akár el is maradhatna.

A témaköröket nézegetve azonnal felkaptam a fejem a Tejbárban (117) címre. Összesen egy évet töltöttem Finnországban, de egyszer sem bukkantam tejbárra. A finnek fogyasztási szokásait figyelembe véve esetleg egy

kocsma cinikus megnevezéseként tudnám ezt a felíratot elképzelni, de hogy a valóságban nem igen fordul elő tejbár, abban biztos vagyok. Fejes László a Nyelv és tudomány portálon (nyest.hu) 2010. december 27-én már írt egy cikket *Eltévelyedés térben és időben* címmel erről a zsebkönyvről, melyben a tejbár rejtélyét úgy oldja fel, miszerint a Tinta Kiadónál korábban, 2008-ban megjelent lengyel társalgás szolgált mintául e könyv elkészítésében; a lengyel kultúrában pedig elterjedt volt a tejbár, nem úgy, mint a finnben.

A vas- és edényboltban (145) kifejezést elavultnak tartom, mivel ilyen bolttal sem találkozhatunk Finnországban. Általában nagyobb áruházak, bevásárlóközpontok egyes részlegeként találhatók meg az ilyen jellegű termékek.

Talán mindez szörszálhasogatásnak tűnik, de nekem cseppet sem ez a célom, hanem sokkal inkább annak érzékeltetése, hogy ez a zsebkönyv nem igazán tükrözi a valóságot, a mai nyelvhasználatot. A fő probléma az, hogy ez a könyv inkább általánosnak mondható, nem a finn társalgás segédeszközének. Egy társalgási zsebkönyv, mely a finn jelzöt kapja maga elé, akkor lenne igazán megfelelő, ha nem csupán az általános helyzetek problémáira, társalgási szituációira igyekezne lehetőségeket, kifejezéseket keresni, hanem azt a szempontot állítaná középpontba, hogy Finnországról van szó, még hozzá a mai, nem pedig az évtizedekkel ezelőtti Finnországról. Való igaz, hogy rengeteg kifejezés kiválóan hasznosítható, a könyv segíthet a külföldieknek elboldogulni, de valahogy maga a finn kultúra, a finn mentalitás maradt ki ezekből a szépen megszerkesztett mondatokból. Maga a megszerkesztettség, a nyelvtani (túl)komplikáltság – mely sokszor épp azt árulja el, hogy külföldiek vagyunk – pedig talán nem is annyira fontos a hétköznapi, valódi, élő finn nyelvhasználathoz képest.

A gyakorlati nyelvhasználat kapcsán az a történet jut eszembe, amikor másfél év egyetemi finn tanulás után cserediákként kikerültem Finnországba. Egyszer vonatjegyet akartam venni. Izzadó tenyérrel léptem a pénztárhoz, a fejemben kavartak a már korábban kigondolt mondatok. Majd kértem egy jegyet, akkori nyelvtudásomnak megfelelően: *Haluaisin matkustaa Helsinkiin seuraavalla junalla. Saisinko lipun?* A pénztáros megértett, a jegy a kezemben volt, és pár pillanatig elégedettnek éreztem magam, mígnem egy finn fiatalember a pénztárhoz lépve határozottan így szólt: *Tampere*, és ugyanúgy megkapta a jegyét, mint jómagam...

Mindebből arra a következtetésre jutottam, hogy nyugodtan bemagolhatunk nyakatekert kifejezéseket, sorokon keresztül elnyúló udvariassági formulákat, használhatunk bonyolult nyelvtani szerkezeteket, igazából az nem a hétköznapi, beszélt nyelv lesz, mivel ezzel csakis a valódi nyelvhasználói

környezetben találkozhatunk. Egy társalgási könyvnek pedig ebből a környezetből kellene anyagot merítenie.

Ennek a könyvnek, mint ahogy a többi társalgási zsebkönyvnek is megvan az az előnye, hogy olvasgatva őket, esetleg újabb szavak ragadnak meg a fejünkben, talán felfedezzük, hogy valamit eddig helytelenül használtunk, az írásképp látványa fejlesztheti a helyesírásunkat stb. De az is bizonyos, hogy sok kifejezés elavult, túlságosan bonyolult, nem fordul elő a hétköznapi nyelvhasználat során, így alkalmazásuk olykor vicces is lehet, és megneveztetheti a finneket. Ez kellemes pillanatot szerezhet nekik, kellemetlent nekünk.

Pár hiányosság, erőltetetten hosszú vagy elavult kifejezés: ahogy Fejes is említi cikkében, a könyv egészéből hiányzik a *szauna*, márpedig ritka az olyan ember, akinek Finnország kapcsán ne jutna eszébe a szauna. Ugyanígy kevés a finn ételek, italok megnevezése is.

A finn nyelvből az erőteljes feminizmus hatására kikoptak a *-tar/-tär* képzős alakok, melyek női személyeket fejeznek ki (*hoitajatar* 'ápolónő', *myyjätär* 'eladónő', *laulajatar* 'énekesnő') (64), mégis gyakran találkozhatunk velük ebben a könyvben.

Másik példa: már többször átestem határok közti ellenőrzésen (és reptéren is), és tapasztalataim szerint a *Näyttäkää passinne tai henkilötodistuksenne, olkaa hyvä!* 'Kérem az útlevelét vagy személyazonossági igazolványát' (84) kifejezés helyett általában csak annyit mondanak: *Passi tai henkilötodistus? 'Útlevél vagy személyi?'*, hiszen maga a szituáció egyértelművé teszi, hogy az illető hatósági szerv (vagy reptéri alkalmazott) azért áll ott, hogy ellenőrizze az iratainkat. A másik dolog a magázás. Itt magázva kérdez az illető (*passinne, henkilötodistuksenne*), ami általában ritka a finnek esetében, mivel a tegezést részesítik előnyben. Maga a szerző is leírja a könyv elején (26), hogy a finn nyelvben van ugyan magázás, de a tegeződés az általános jelenség. Ennek ellenére gyakran használ magázó formulákat a kifejezésekben (*Mittaisitteko tämän minulle? 'Megmérné ezt nekem?'* (48); *Nostanko matkalaukkunne? 'Felemeljem a bőröndjét?'* (83).

Olykor eltolódik a hangsúly: mi fontos és mi nem. Például, ha ez egy társalgási zsebkönyv, akkor talán túlságosan is részletező a méretek, mértékegységek (46–47) vagy az országok, népek (71–73) neveinek taglalása.

Mindezek mellett nagyon jó dolog, hogy a szerző a modern technikára is gondolt, így a műben helyet kaptak a mobiltelefonhoz, internethez kapcsolódó kifejezések is (137–139): *Kännykästäni loppui raha* 'Elfogyott a mobilomról a pénz'; *Onko tässä lähellä internetkahvilaa?* 'Van a közelben internetkávészó?'

Összegzésül: a könyvet mindenkinek ajánlom, akit érdekel a finn nyelv. Hasznos kifejezések üdvözlési formák stb. segítik az olvasót, szójegyzékkel kiegészítve az egyes témaköröket. Tény, hogy vannak hiányosságok, elavult, aktualitásukat veszített kifejezések, de igazából a szerző törekedett arra, hogy minél több szituációt érintsen, és beláthatjuk: olykor nem könnyű feladat eldönteni, mi fontos és mi kevésbé az. Aki már járt Finnországban, az tudja, mi az, ami kevésbé hasznos, aki még nem, az majd ott megtapasztalja, és ottlétünkkor egy-két finn mondat kiejtése akár meg is olvaszthatja a finnek szívét, és akkor megtanulhatjuk tőlük, milyen is a valódi finn nyelv.

ENDRESZ BRIGITTA